

Менеджмент виробничих ризиків здійснюється комплексом організаційно-технічних, лікувально-профілактичних, економічних та інформаційних заходів. Згідно з рекомендаціями Міжнародної організації праці, перевагу слід віддавати технічним заходам з усунення небезпечного чинника та впровадження нових безпечних технологій. За неможливості усунення шкідливого чинника заходи спрямовують на зниження його рівня до безпечних величин. При збереженні залишкового ризику необхідно застосовувати засоби індивідуального захисту та здійснення захисту працюючих часом (режим праці та відпочинку, скорочений робочий день, додаткові відпустки), що подовжує безпечний стаж роботи.

Використання аналітичного підходу щодо управління виробничими ризиками та їх профілактикою у пріоритетному порядку дозволяє: 1) нівелювати ризик; 2) встановити контроль за ризиками в джерелах їх виникнення; 3) звести до мінімуму ризику за допомогою розробки системи безпечної праці, впровадження інноваційних технічних та організаційно-управлінських заходів з використанням досвіду щодо охорони праці та професійної підготовки [3, с. 53]

Література:

1. Гунченко О.М., Вишневецький Д.О., Бикова Ю.С. Визначення обмежень при виконанні теоретичних досліджень з оцінювання виробничого ризику. Економіка. Менеджмент. Підприємництво. 2013. №25 (II). С. 185-192.
2. Жихарева В.В., Бундюк А.М. Система ризик-менеджменту виробничого підприємства. Розвиток методів управління та господарювання на транспорті. 2018. №1 (62). С. 8-20.
3. Крекотень О.М. Методологія циклічного управління виробничими ризиками та їх профілактикою. Сучасні медичні технології. 2013. №2. С. 50-53.
4. Опаленко А.М. Організаційна модель системи ризик-менеджменту виробничого підприємства. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Економічні науки. 2014. Випуск 9. Частина 6. С. 232-235.
5. Сторожук О.В., Заярнюк О.В. Потенційні ризики та можливості цифрової економіки. Стратегічні пріоритети трансформації економіки в умовах цифровізації: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, Запоріжжя, 29-30 жовтня 2019 р. / Національний університет «Запорізька політехніка». Запоріжжя : ФОП Мокшанов В.В., 2019. 284 с., С. 238-239.

Карпенко Н. М.

кандидат наук з державного управління, доцент
Національний університет «Запорізька політехніка»

Тігов Є. Г.

здобувач вищої освіти ступеня магістр
Національний університет «Запорізька політехніка»
м. Запоріжжя, Україна

ДОСЛІДЖЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

У сучасному світі міграція є глобальним явищем, яке об'єднує рух мігрантів як всередині країни, так і за її межами та є безперервним процесом. Вона демонструє постійну динаміку зростання з різних причин (економічних та інших), що визначає необхідність формування виваженої міграційної політики.

Міграційна ситуація в Україні тривалий час характеризувалася стабілізацією інтенсивності міграційних переміщень, що були пов'язані зі зміною офіційного місця

проживання. Країна тривалий час була однією з найбільших країн-донорів робочої сили в Європі, де зовнішня трудова міграція стала об'єктивною реальністю сьогодення. У 2022 р. масштаби міграції населення України набули загрозливого характеру з причин воєнних дій, що й підтверджує актуальність дослідження.

Міжнародна міграція охопила весь світ, перетворилася на невід'ємний складник сучасного економічного, соціального, політичного, культурного життя людства. Причини міграції різні: найчастіше вони пов'язані з пошуками ліпших умов працевлаштування, отримання освіти, в інших випадках обумовлені бідністю та конфліктами, відсутністю суспільної та особистої безпеки, деградацією оточуючого середовища, демографічними змінами, соціально-економічними та політичними кризами тощо. Найбільш поширеною є міграція з метою працевлаштування з причин: відсутність робочих місць; наявна робота, недостатня для того, щоб утримувати себе та сім'ї у своїх країнах. Класифікація міжнародної міграції здійснюється: на зовнішні та внутрішні; на групові та індивідуальні тощо.

Міграції населення є важливим індикатором соціально-економічного розвитку та соціально-демографічних процесів, які характеризуються добровільністю, формуються переважно через економічні причини та спричиняють переміщення населення і робочої сили. Міграція є дуже впливовим явищем, оскільки спричиняє як позитивні, так і негативні наслідки. Масштаби міграції в умовах глобалізації збільшилися і сьогодні суттєво впливають на перерозподіл населення між територіями, а відповідно і структуру населення країн та регіонів [1]. Міжнародна міграція якісно змінюється та поступово торкається майже всіх країн світу, що змушує своєчасно зосереджувати особливу увагу влади та розробляти виважену міграційну політику для ефективного регулювання міграційних процесів.

Міграція населення відбувається під впливом багатьох чинників, і саме тому вона є об'єктом дослідження різних галузей наук: демографічних, соціальних, економічних, психологічних, політичних, природничих, правових тощо. Міжнародна міграція населення – це будь-яке територіальне переміщення населення, пов'язане з перетином зовнішніх кордонів адміністративно-територіальних утворень з метою зміни постійного місця проживання або тимчасового перебування на території для здійснення навчання, або трудової діяльності незалежно від того, під переважаючим впливом яких факторів воно відбувається.

За 2017-2021 рр. міграційний рух населення України збільшився: кількість вибулих на 25,4 тис. осіб, а прибулих на 34,6 тис. осіб, що свідчить про міграційний приріст. У 2019 р. більша кількість іммігрантів припадала на країни Азії, а з України найбільше виїхало населення до країн Європи. У 2021 р. ситуація дещо змінилася – найбільше прибулих і вибулих мігрантів припадає на країни Азії, а міграційний приріст у 2021 р. становив 19137 осіб [2]. Дослідження українських мігрантів за віком та статтю дозволяє побачити, що найбільша кількість вибулих мігрантів припадає на працездатний вік 19-65 років, так само як і прибулих. З цього можна зробити висновок, що у процесах міграції на території України переважає трудова міграція населення.

Результати дослідження дозволяють визначити, що найбільше громадян оформило документи для виїзду з України за кордон на постійне місце проживання у 2019 році, а у 2020 році ми можемо спостерігати спад цього явища майже у 3 рази. Ці процеси суттєво зросли сьогодні під час військового вторгнення в Україну росії. Від початку повномасштабної війни з України на територію країн-членів Євросоюзу

виїхало 5,3 мільйона українців (травень) за даними Європейського агентства з охорони зовнішніх кордонів країн-членів ЄС (Frontex) [3]. Найбільше біженців прийняла Польща (близько мільйона), багато знаходиться в росії (близько 400 тис.), а далі за кількістю біженців у списку Чехія, Німеччина та Угорщина. Загалом 2,3 мільйона українських громадян повернулися на Батьківщину від початку війни. За даними Міжнародної організації з міграції кількість внутрішньо переміщених осіб в Україні внаслідок повномасштабного вторгнення росії становить понад 7 млн. осіб [4].

Світові тенденції щодо відкриття кордонів створили можливості для досягнення громадянами основної мети еміграції – підвищення рівня життя шляхом тимчасових поїздок за кордон з метою заробітку. За статистикою найбільше громадян України виїжджають на заробітки до Польщі – 3 млн. заробітчан постійно і до 7 млн на сезонні роботи, також популярні Чехія (друге місце від 140 до 180 тис заробітчан постійно), Іспанія, Італія, Португалія, Німеччина, Фінляндія, Британія та Швеція. Відповідно обсяги грошових переказів українських заробітчан або закордонних родичів в Україну є однією з найбільших статей надходження валюти в економіку України. За 2014-2021 рр. прослідковується щорічне зростання грошових переказів з 6489 млн. дол. до 14019 млн. дол [5].

Різні за спрямованістю наслідки переміщення населення обґрунтовують доцільність сучасного державного управління міграцією, яке складається з правових, економічних, організаційних, соціальних і політичних норм, що сприяють розвитку міграційних потоків. На нашу думку, в умовах поточних глобалізаційних процесів, коли характерним є відкритість світу до міграції, функція держави зміщується з регулювання на координацію міграційних потоків і на перший план виходить забезпечення міграційної безпеки. Крім цього, держава має забезпечувати свободу переміщення суб'єктів міграції як умову розвитку міграційних процесів. Пошук рівноваги між відкритістю та ізоляцією за умов розвитку міграційних процесів становить основу ефективної моделі державного управління міжнародними міграційними потоками.

Отже, у сучасних умовах важливим стає забезпечення реалізації механізму впливу на сферу міграції, яка включає дві групи заходів: превентивні та ліквідаційні. Основним засобом протидії відпливу трудового потенціалу з країни, є політика прихованого стримування, головними методами якої є створення сприятливих соціально-економічних умов для українських працівників. Приховане стримування відпливу має позитивні та негативні аспекти. Під час реалізації державної міграційної політики доцільно використовувати відповідні механізми регуляторного впливу, що передбачають інформаційне і правове забезпечення, організаційне і консультаційне супроводження міграції і, насамперед удосконалення структури втручання держави у міграційні процеси та їх постійний моніторинг. Крім того, поширеними мають бути бюджетні програми, спрямовані на обмеження припливу іноземної робочої сили або на стимулювання мігрантів до повернення на батьківщину (рееміграції).

Література:

1. Карпенко А. В., Карпенко Н. М. Вплив міжнародної трудової міграції на соціально-економічний стан України. Економіка, бізнес-адміністрування, право:

Міжнародний науковий журнал Київського університету ринкових відносин. 2017. Вип. № 2 (2). С. 40-53.

2. Державна служба статистики України. URL : <https://www.ukrstat.gov.ua/>

3. Європейське агентство з управління оперативним співробітництвом на зовнішніх кордонах держав-членів ЄС (FRONTEX). URL : <http://www.frontex.europa.eu/>

4. Міжнародна організація з міграції (МОМ). URL : <https://ukraine.iom.int/uk>

5. Обсяг приватних грошових переказів в Україну. URL : <https://bank.gov.ua/>

Грінка Т. І., к.е.н., доцент,
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький

ФОП ПІД ЧАС ВІЙНИ: ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ, ПІЛЬГИ, ПЕРЕВІРКИ

Об'єктивна реальність функціонування воєної економіки свідчить, що суб'єкти господарювання Кіровоградської області все частіше обирають статус фізичної особи-підприємця (ФОП). Така ситуація зумовлена підприємницьким потенціалом населення регіону, підтримкою на законодавчому рівні та спрощеною процедурою отримання статусу фізичної особи-підприємця.

Бізнес-активність ФОПів за останні три роки була і залишається дуже чутливою щодо впливу факторів зовнішнього середовища (табл. 1).

Таблиця 1

Кількість фізичних осіб-підприємців Кіровоградської області за період 2020-2022 рр

роки	Загальна кількість фізичних осіб - підприємців / <i>Total of the number natural entities-entrepreneurs</i>	Фізичні особи-підприємці, керівниками яких є / <i>Natural entities-entrepreneurs, who headed by</i>			
		чоловіки / <i>men</i>		жінки / <i>women</i>	
		кількість / <i>the number</i>	частка, у % до загальної кількості / <i>share, in % of the total number</i>	кількість / <i>the number</i>	частка, у % до загальної кількості / <i>share, in % of the total number</i>
2020	33043	17050	51,6	15993	48,4
2021	23889	12198	51,1	11691	48,9
2022	25604	13263	51,8	12341	48,2

*Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>